

Titel: Kapitel IX.

Citation: "Kapitel IX.", i *Proceskommissionen af 1868. Offentliggjort 1877*. Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/catalog/jura-texts-r03-shoot-chptrd1e28057/facsimile.pdf> (tilgået 07. maj 2024)

Anvendt udgave: *Proceskommissionen af 1868. Offentliggjort 1877*

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

Søgsmaalet skal forhandles og paafendes først, ligesom den og efter Omstændighederne kan tillade Execution efter Dommen, naaet at Modfordringen ej er udrøderet, jfr. § 273. Fremdeles har Udsættelsen i Overensstemmelse med den vistnok rigtigste Fortolkning af den gjældende Ret opstillet den Grundtæning, at, naar Modfordringens Hensættelse overhovedet tilfødes, kan den baade virke til Medregning og til selvstændig Doms Dynaaelse, hvis den enten overtræder Hovedfordringen eller Indskrænkningen i Hovedsøgsmaalet.

Med Hensyn til Formen, hvormed Modfordringer fremsættes, er Udsættelsen afvejet fra den gjældende Ret, idet det ikke fordrer Søgsmaalsformen, men lader sig nøje med Exceptionsformen, jfr. § 101 2det Stykke. Det maa vistnok ogsaa erkjendes, at Kontrasøgsmaalsformen kun er tidsbærende Formalitet uden nogenformelt vistelig Nytte. Udsættelsen giver derfor den Regel, at Modfordringen i processuel Hensende behandles og betragtes som en Del af Forbæret (selv om Dom for det overflødige Del aftrænes). I Overensstemmelse hermed faar Bestemmelsen i §§ 162 Litr. b, 163, o. fl. Det eneste Punkt, hvori det berører nogen reel Forskjel, at Modfordringen ikke behøver at fremsættes under Søgsmaalsform, er Forligsmæglingen. Men det er vistnok i sig selv, at Forligsmæglingen angaaende Modfordringen skal finde Sted.

I Lovforslagets § 100 2det Stykke indeholdes Reglen om Sagsøgerens Afgang til at høre Sagen. Medens Lovforslaget deri følger den gjældende Ret, at Sagen høres, naar begge Parter herom ere enige, eller naar de begge udeblive, jfr. § 290, har det derimod ikke optaget den gjældende Retts Regel, hvorefter Sagsøgeren paa ethvert Trin, lige indtil Sagen er optaget til Dom, kan høre den. Naar Sagsøgeren har forelagt Retten sin Sagsførelse, hvis en saadan bruges, og fremskillet sig til mundtlig Forhandling, er Retten traadt i et saadant Forhold til Sagen, at der foreligger Muligheden for at domme, selv om Sagsøgeren ej foretager sig videre, og da synes Sagsøgeren, der er mødt frem forberedt til den mundtlige Forhandling, at have Ret paa, at denne gaar for sig, for at han kan opnaa skikende Dom, hvis han dertil tror sig

berettiget. Saalænge derimod som Sagsøgeren ej har nedlagt sin mundtlige Paastand i Retten, foreligger der efter Mundtlighedsprincippet ikke Noget fra hans Side, hvorpaa Sagen kan bevæge sig som processuelt Grundlag, og derfor maa man, da man ikke kan tvinge ham til at møde, indrømme ham Ret til at høre Sagen, naturligvis alt medmindre Modfordring er fremsat fra Indskrænktes Side, thi i saa Fald kan Sagen bevæge sig videre paa Grundlag heraf, jfr. § 100.

Kapitel IX.

Om Forhørelser og andre processuelle Meddelelser.

I §§ 108—119 indeholdes de almindelige Regler om Maaden, hvorpaa Forhørelser og Meddelelser skulle ske baade ved Underretterne, Landsretterne og Højesteret, forsaavidt ikke Lovens eller Parternes Overenskomst medfører Undtagelse. Ved „Lovens“ sigtes blandt andet til Udsættelsens §§ 120, 121 og 122, hvilke bestemme andre og finere Former i forskellige Tilfælde. At „Parterne“ gjeldigen maa kunne renuncere paa Sagtægelsen af Forhørelserne i §§ 108—119 og vedtage flere eller færre Afvigelser fra dem, synes fremdeles ikke at burde bestrides.

Særligt bemærkes særligt med Hensyn til § 108, at det formentlig vil være det Simpleste og Hurtigste, at een Stævningssmand fremtræder som den, der staar for Forhørelsens Udførelse. At han for Dets Skyld skal medtage en anden Stævningssmand eller dog et andet Vidne, lader sig godt forene hermed. Fremdeles er det, for at undgaa unyttige Kompetencestridigheder og derpaa stødte Indsigelser under Sagen, saavelsem for at lette Stævningssmandenes Benyttelse saa meget som muligt, ubtalt, at Rettsmyndigheden af det Foretagne ikke juelles, fordi Stævningssmanden har handlet udenfor den Retstræde, hvortil han er ansat.

Bestemmelserne i §§ 108 og 109 trænge neppe til yderligere Forklaring. Medens § 108 bestemmer, at en Stævningssmand gjeldigen

kan handle udenfor sin Kreds, naar han hertil er villig, fastsætter § 109, at de for Kredsen ansatte Støvningsmænd skulle iværksætte Forhørdelser indenfor Kredens Grænser.

§ 111 og 112 indeholdes meget vigtige Forskrifter om Forhørdelsens Iværksættelse. Disse maa selvfølgelig være indrettede paa 1) at staae Underretningen saa sikret som muligt til Parten, og 2) at gjøre det muligt at faae Forhørdelsen eller Meddelelsen iværksat, selv om Paagjældende søger at unddrage sig herfor.

Naar Støvningsmanden har modtaget det, der skal meddeles, har han altid først at forsøge at bringe Underretningen til Paagjældendes Kundskab paa en af de § 111 hjemlede Maader, enten paa den i Lit. a bestemte Maade, eller paa den i Lit. b omtalte Maade, og kun naar dette forjæres er forsøgt, og Politiet ej heller har kunnet iværksætte Forhørdelsen, kan der strides til den i § 112 sidste Stykke omhandlede offentlige Indstævning med Hensyn til hvilken det er mere usikkert, om den vil sætte Vedkommende i personlig Kundskab om Sagen, hvorved dog atter bliver at erindre, at offentlig Stævning aldrig kan benyttes, naar Sagfogte har bekiendt Bopæl i Udlandet.

Støvningsmanden har altsaa først Valget imellem enten at søge at træffe Vedkommende personlig i eller udenfor Bopælen (Lit. b) eller, hvis dette er for vanskeligt, at iværksætte Forhørdelsen efter Lit. a. Denne sidste Uvej vil blandt Andet kunne benyttes, naar Vedkommende selv søger at undgaa Forhørdelsen ved ikke at ville lade sig træffe. Ifølge Lit. a kan nemlig Forhørdelsen gaa for sig, naar blot Vedkommende har bekiendt eller oplyst Bopæl eller midlertidigt Opholdssted indenfor Landets Grænser, selv om han ikke personlig der kan antræffes. Forhørdelsen kan i saa Fald iværksættes for forskjellige andre Personer, som staa i Forhold til ham, og disse kunne ikke nægte at modtage Forhørdelsen (§ 115), ligesom de og ere pligtige at bringe Underretningen til rette Paagjældende (§ 116). Erklære Støvningsmændene sig ude af Stand til at iværksætte Forhørdelsen enten efter Lit. a eller efter

Lit. b, bliver der dog ikke strax at stride til offentlig Indstævning, men Sagen afgives til Politiet, og først naar ogsaa dette erklærer sig ude af Stand til at iværksætte Forhørdelsen, og det ikke heller ser sig istand til at meddele saadanne Oplysninger, hvorefter denne i andre Retskræfte inden Riget kan iværksættes, og heller ikke kan opgives, at og hvor Sagfogte har Bopæl i Udlandet, strides der til offentlig Indstævning. Den Ulempe, der herved kan forarsages Politiet, bør formentlig ikke komme i Betragtning, saameget mere som der ved § 115 Udet Stykke er sørget for, at Forhørdelsesbyrden ikke temerært kan kaldes over paa det, og det vistnok kun forholdsvis sjældent vil blive nødvendigt at benytte Politiets Hjælp. Politiet skal da søge paa den efter Omstændighederne hensigtsmæssigste Maade at bringe Underretningen til Paagjældende. I denne Henseende overlades Alt til dens Konduite. Om dets Forholdsregler føre til det forenede Resultat, eller om de ere mere eller mindre hensigtsmæssige, har især ingen Indflydelse paa Forhørdelsens Gyldighed (§ 117).

For at værne imod, at der strides til offentlig Indstævning i Tilfælde, hvor dette ikke er nødvendigt, lader Udsættelsen det altsaa ikke bero paa Partens egen Afgørelse, om Medpartens Bopæl eller Opholdssted vides eller kan opspores. Den anordnede Fremgangsmaade er derimod den, at der kun kan strides til den i § 112 sidste Stykke omtalte Forhørdelsesmaade, naar vedkommende Støvningsmand erklærer sig ude af Stand til at faae Forhørdelsen iværksat efter § 111, og Politiet, til hvem Sagen derefter afgives, ligeledes erklærer sig ude af Stand til at iværksætte Meddelelsen eller til at give saadanne Oplysninger, hvorefter den bliver at foretage i andre Retskræfte eller paa Vedkommendes Bopæl i Udlandet. At Støvningsmanden gjør sig den tilbørlige Umage og ikke uden Nødvendighed opgiver at besørge Forhørdelsen efter § 111, maa søges bevirket, dels ved disciplinære Straffe for Forsømmelighed og Oflersladdenhed i hans Funktioners Udførelse (jfr. § 110), dels og maaske især ved en hensigtsmæssig Indretning af Taxten, f. Ex.

derved, at han erholder intet eller dog et lavere Bøder, naar det ikke lykkes ham at besørge Forsyndelsen efter § 111.

Kært naar Politiet tilbagegiver Parten det, der skal forsynes, med paatogart Attest om, at det ikke har kunnet iværksætte Forsyndelsen eller Meddelelsen, og ikke heller ser sig istand til at opgive de fornødne Data, for at Forsyndelsen lovlig kan iværksættes i andre Retstæde inden Riget, eller i Udlandet paa et Sted, hvor Sagsogte har fast Bopæl, kan Parten iværksætte Forsyndelsen efter § 112 sidste Stykke. Naar end ikke Politiet kan opspørge eller antræffe en Person, synes man med Grund at kunne sige, at for Parten intet Andet er at gjøre end at stride til en offentlig Indtægning, hvilket efter Nutidens Forhold henfigtsmæssigt sker ved Avisbesjendtgjørelser. Naar det at vide, hvor i Udlandet Indtægten midlertidigt opholder sig, er det derhos befalet, at Udfærdigelsen tillige skal tilsendes ham pr. Post i frankeret og rekommanderet Brev. Efter Postvæsenets nuværende Udøvelsingsmåte er dette vistnok en saa paalidelig Meddelelsesmaade, at der er overvejende Sandsynlighed for, at Underretningen ad denne Vej naar sin Bestemmelse.

§ 113 omhandles, hvortil Forsyndelsen eller Meddelelsen skal ske, naar Medparten, i. Gr. fordi det er en Udlanding, har bopælig Bopæl i Udlandet (og ikke her). I saa Fald kan det ikke anses for retfærdiggjort at bruge offentlig Indtægning, men Forsyndelsen bør da ske for ham paa den efter Stedets Love foreskrevne Maade; den offentlige Indtægning bør indskrænkes til saadanne Tilfælde, hvor Forsyndelse ikke kan ske i Indlandet efter § 111 — uden eller efter Politiets Anvisning — og hvor Sagsogeren ej har vidst og ej heller ved Politiets Mellemkomst faar at vide, at og hvor Sagsogte har Bopæl i Udlandet. Den Omstændighed, at Sagsogte, uden at have Bopæl i Udlandet, opholder sig der, synes derimod ej tilstrækkelig til at paabyrde Sagsogeren Forsyndelse paa Stedet, da det ved et slikt temperært Ophold maa anses for aldeles usikkert, om Sagsogte ikke omtter er borte, inden Forsyndelsen kan iværksættes. Hvor Sagsogeren skal iværksætte Forsyndelsen i

Udlandet efter de der gjældende Regler, vil det vistnok ofte være til stor Lettelse for Parten og navnlig skulle ham bedre overfor de udenlandske Autoriteter, gjenne hvilke Forretningen maa iværksættes, at han kan faae de fornødne Skridt retvirkende af vedkommende Ret. Dens Forlangender ville fremtræde med en ganske anden Bægt end en Privatmands, til hvilken der mange Steder ikke toges Hensyn.

I Forbindelse med de heromhandlede Regler maa fremhæves, at de vanskeligere og vidløftigere Forsyndelsesmaader i Reglen kun ville forekomme i de i § 123 omhandlede Tilfælde. Forsyndelser og Meddelelser under Sagens Gang, foraarbit de overhovedet behøves, jfr. § 121, ville i Almindelighed kunne iværksættes uden Banfælgighed eller Tidsfrist, dels paa Grund af Reglen i § 120, dels paa Grund af Bestemmelserne i §§ 159 Lit. a, 162 Lit. a, 307 Lit. b, 308 1ste Stykke.

§ 114 er der aabnet Udgang for Parterne til at vedtage, at et vist Sted skal anses for Bopæl, og saaledes lette Indtægningen og Forsyndelsen. Navnlig er herved tænkt paa at gjøre det muligt for Parterne at vedtage, at Forsyndelser og Meddelelser lovlig kunne ske paa Vedkommendes Kontor eller Forretningslokale. Det maa forlanges, at der paa det vedtagne Sted findes Personer, som enten ifølge § 111 ere pligtige at modtage Forsyndelsen eller erklære sig for befuldmægtigede hertil. Thi da det ikke gaar an at paalægge aldeles Fremmede den af § 115 2det Stykke følgende Forpligtelse, vilde Folgen af, at der Ingen fandtes paa det vedtagne Sted, for hvem Forsyndelsen kunde iværksættes, kun blive, at det, der skal forsynes, overleveres til Politiet, for at der af dette kan gaaes frem efter § 112, og derved vil enhver foregen Rytte af Vedtagelsen gaa tabt.

Det er klart, at Forsyndelser og Meddelelser iværksættes vilde i høj Grad befordringssøgende, hvis Stævningsmanden skulde være pligtig at legitimere sig som den, hvem Forretningen virkelig var overdraget af rette Vedkommende, for den eller dem, overfor hvem han optræder. For at affjøre al Tvivl i saa Henseende er § 115 1ste Stykke indsat. I Paragrafens 2det Stykke indeholdes en Regel,

som sænes i den nævnte Ret, nemlig at de Personer, for hvilke Stævningsskriveren mener at burde forkynde i Henhold til Reglerne i § 111, ikke kunne udfraa sig ved at modtage Forkyndelsen, ligesom der ogsaa paalægges dem et bestemt Ansvar for ved en ugrundet Børging at faste Forkyndelsesbyrden over paa Politiet.

§ 116 gives ligeledes en Forfæst, som sænes i den nævnte Ret, men som synes i sig naturlig og billig.

§ 117 indeholdes den vigtige, men iøvrigt let forstaaelige Forfæst, at naar Partier og Stævningsskriveren rigtig have iagttaget de i §§ 111 og 112 givne Regler, ansees Forkyndelsen eller Meddelelsen for loelig, naagtet den faktisk ikke kommer til Paagjældendes Kundskab. Paa denne sidste Omstændighed — der dog naturligvis kun meget sjældent vil indtræffe — kan der altsaa ikke sættes nogen Afvisningspaastand og heller ikke nogen Paastand. Derimod vil den fornødne Hjælp efter Omstændighederne kunne ydes Paagjældende, naar han selv er aldeles uden Skyld, ved Bestemmelserne i § 327, 5°.

Reglerne i § 119 sigte til at bevirke, dels at den, hvem Noget forkyndes eller meddeles, erholder tilstrækkelig Oplysning om, hvad det er, dels at den, fra hvem Forkyndelsen eller Meddelelsen udgaar, faar det fornødne Bevis i Hænderne for, at Alt er rigtigt udført.

§§ 120, 121 og 122 indeholdes Bestemmelser, hvorefter i visse Tilfælde den fornødne Meddelelse kan gives paa en lettere og simplere Maade end ifølge §§ 108—119.

Reglen i § 120 er grundet paa den Betragtning, at Sagsforerens Stilling som offentlig Funktionær og det Ansvar samt den Kontrol, de ifølge heraf ere undergitte, tillader, at der imellem Sagsforere indbyrdes kan benyttes meget simple Former for Meddelelser og Forkyndelser. Hvor Sagsforere optræde fra begge Sider, behøver man altsaa slet ikke at benytte Stævningsskriverens Mellemkomst, men de kunne aldeles privat give hinanden de fornødne Meddelelser blot imod simpelt Medtagelsesbevis. I Paragrafens 2det Stykke udtales, at Forkyndelser eller Meddelelser ikke behøve at ske paa Sagsforerens Bopæl eller in-

denfor de i § 118 omtalte Tider, men at de kunne afleveres paa hans Kontor til enhver Tid, da dette er oabent. Ligeledes er det anset for sikrest udtrykkelig at bestemme, at Forkyndelsen kan ske for de tilstedeværende Kontorbetjente uden Hensyn til, om de faaa i egentlig fast Tjenesteforhold til Sagsforeren (jfr. § 111 Lit. a).

Den i § 121 indeholdte Forfæst er stemmende med den gjældende Ret og fortaar sig desuden af sig selv.

§ 122 handles om Meddelelser, der udgaar fra Retten. Exempler herpaa høves i §§ 79 i Slutn., 185 i Slutn., 217, 221, 264, 283, 322, 325, 335, 338, 378 o. m. fl. Det synes rettest her at burde overlades til Formanden at vælge den efter Omstændighederne hensigtsmæssigste Maade. I Reglen vil han vel henvende sig ved Retten ansatte Bude, men undertiden kan dette være forbundet med Ulemper, f. Ex. naar Afstandene ere lange. Det er derfor tilføjet, at han er berettiget til at bruge Meddelelse pr. Post, hvorved blot bemærkes, at det er Forudsætningen, at slige Forfæstelser maa betragtes som Breve i Rgt. Tjeneste.

Den i § 123 indeholdte Regel behøvede maaske ikke udtrykkelig at udtales, da det vel maatte følge af Forholdets Natur, at Forkyndelse eller Meddelelse til Procesfuldmægtige kun kan finde Sted under Sagen, og altsaa ikke naar denne er endt ved Domsaffigelsen, jfr. Mellemmanns Processens alm. Del S. 412. Smidlertid kan det dog for Overfugtens Skyld være hensigtsmæssigt udtrykkelig at udtale, at Klageskriftet, den endelige Dom, samt de Skrifter, hvorefter Retsmidternes Anvendelse indledes (jfr. §§ 306, 307, 332), ere udelukkede fra at kunne forkyndes eller meddeles paa de i § 121 og 122 omhandlede simple Maader eller for Procesfuldmægtige (§ 120), men skulle forkyndes eller meddeles til Parten selv og paa den fuldstændigste og mest betryggende Maade efter §§ 108—119.

Kapitel X.

Om Procesomkostninger.

Det følger af sig selv, at enhver af Parterne — afset fra Meddelelse af fri Proces — maa bære alle Udgifter ved de processuelle Skridt, som af ham rekvireres eller iværksættes, so længe det ikke er afgjort, at Modparten er pligtig at erstatte ham disse, hvilken Afgjørelse i Reglen først sker ved den endelige Dom. Det Offentlige kan — afset fra Tilfælde af fri Proces — ikke inblade sig paa at give Forskud eller give Kredit til Parterne, men disse maa i Reglen forudbetale alle Retssagekyrer samt andre processuelle Betalinger, der ikke falde ind under Begrebet Sagsførersaler, jfr. som Gy. § 202. Medens det Ovennævnte saa at sige gælder sig af sig selv, kan man derimod spørge, hvorledes det skal gaa i de Tilfælde, hvor Retten af egen Drift anordner processuelle Skridt. Paa Grund af Forhandlingsmaximen er dette naturligvis ikke Regel, men det kan undtagelsesvis forekomme; navnlig er der mange Tilfælde, hvor Retten indfaldt Parterne og efter Omstændighederne Vidner og Andre til Retssæder. De Udgifter, som herved foranlediges, ere i Reglen ubetydelige, og der vil ikke være nogen Vanskelighed ved at foretage paagjældende Skridt og derefter kræve Udgifterne dækkede af den ene eller begge Parter, saameget mere som det sædvanligvis vil være til Retten egne Bude eller deslige Personer, at Betalingerne skulle ske. En særegen Regel om forskudsvis Betaling af det Offentlige er dog givet i § 264, fordi der handles om Udgifter, nemlig Betaling til Ekspensmænd eller andre Sagslydige, som kunne blive forholdsvist betydelige, og som de Privatmænd, der tilfaldes, have billigt Krav paa at erholde forudbetalt.

I § 126 opstilles det Hovedprincip for Procesomkostningernes Paalæg, at den tabende Part er pligtig at erstatte Modparten de ham ved Retssagen paaførte Udgifter, forsaavidt Parterne ikke maa anses selv at have truffet en anden Overenskomst. Ved dette Sidste tænkes fornemlig paa saadanne Tilfælde, som vel ikke ville være hyppige, men

dog kunne forekomme, hvor Parterne blive enige om i særlig Interesse og til Nægle for Fremtiden at søge et eller andet tvistigt Retsspørgsmaal afgjort ved Demstolene. Men afset fra saadanne Tilfælde opstiller Lovforslaget forresten — i Lighed med samtlige nyere Processlove, men i Modstridning til vor hidtil gjældende Retsspraxis — den Regel, at den tabende Part skal erstatte Modparten dennes Procesomkostninger. Det er især den nu herskende slappe Praxis, hvorefter Procesomkostningerne hævdes, saafremt Retsspørgsmaalet i Sagen findes tvivlsomt, som hovedsageligt. Eigeom denne Praxis ikke principmæssig kan forsvares, da den, som ved endelig Dom befindes at have Ret, derved tillige erkendes ved Processen at have lidt et retsstridigt Tab, som bør erstattes ham, saaledes ere dens Virkninger i det Hele taget lidet heldige, da den i høj Grad svekker det Ansvar, som bør være forbundet med at lade det komme til Rettergang. En videre Udsvikling af disse Betragtninger paa dette Sted er unødvendig; man kan i saa Henseende henstige til Literaturen og alle nyere fremmede Læse om denne Gjenstand.

Det er klart, at den tabende Part dog kun har at erstatte de til Sagens forhaarlige Udgifter fornødne Udgifter. Derfor Modparten er gaaet ud over dette Maal, maa det blive hans egen Sag. Han maa selvfølgelig selv bære de Udgifter, som maatte selge af, at han har benyttet en Sagsfører, der ikke boer paa Stedet, eller af, at han, for at faae en særlig bekendt eller udmærket Sagsfører, har tilfagt et ekstraordinært stort Salær, eller af, at han har indhentet andre bekendte Juristers Responsa eller desl. Ligeledes er det klart, at Omkostningerne ved ufornødne Angrebs- eller Forsvarsmidler eller ved ufornøden Berisførelse maa falde paa vedkommende Part selv. Om Udgifter have været fornødne, maa afgjøres af Retten ved et frit Skjøn, uden at særegen Berisførelse herom finder Sted; Villigheden kræver her, at den i Paragrafens 3die Stykke opstillede Regel følges ved Bedømmelsen, da det ikke kan forlanges af Parten, at han skal kunne forudsæ, hvorledes den endelige Dom vil opfatte Sagen; kun forsaavidt vedkommende Angrebs- eller Forsvarsmidler eller Be-